

GASO

**Dabaszgāzes sadales
sistēmas attīstības
plāns 2026-2035**

SATURS

PLĀNA IZSTRĀDES PAMATOJUMS.....	3
DABASGĀZES SADALES SISTĒMAS RAKSTUROJUMS.....	4
SADALES INFRASTRUKTŪRAS ATTĪSTĪBAS MĒRĶI UN ATTĪSTĪBAS RĀDĪTĀJI.....	7
KAPITĀLIEGULDĪJUMU NEPIECIEŠAMĪBAS IZVĒRTĒJUMS.....	10
GASO 10 GADU INVESTĪCIJU PROGRAMMA.....	11
KAPITĀLIEGULDĪJUMI SADALES SISTĒMAS DARBĪBAS NODROŠINĀŠANAI.....	11
SADALES SISTĒMAS ATTĪSTĪBA.....	15
IEGULDĪJUMI INFORMĀCIJAS TEHNOLOĢIJĀS.....	17
IETEKME UZ DABASGĀZES SADALES SISTĒMAS TARIFU.....	19
PIELIKUMI.....	20

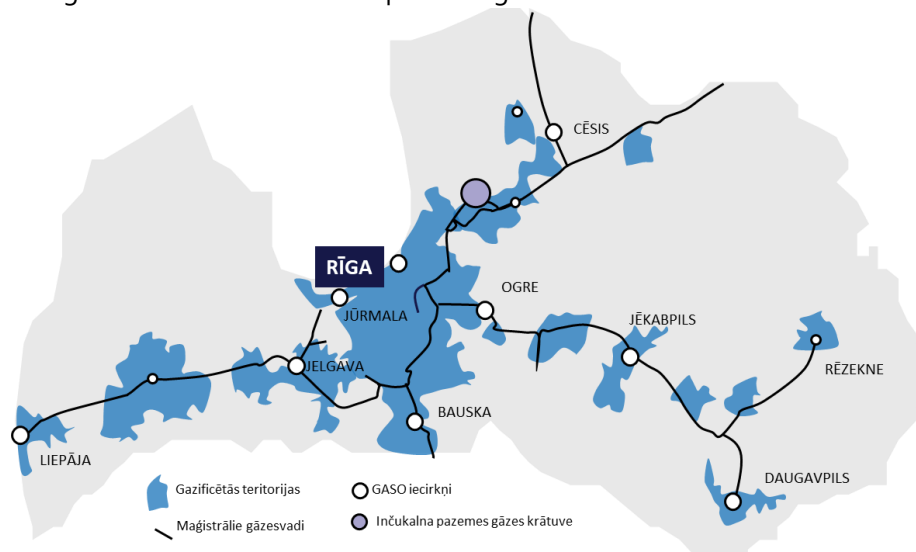
PLĀNA IZSTRĀDES PAMATOJUMS

Akciju sabiedrības "Gaso" (turpmāk - Gaso) dabasgāzes sadales sistēmas 10 gadu attīstības plāns izstrādāts saskaņā ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes 2023. gada 1. februāra lēmuma Nr. 1/1 apstiprinātajiem noteikumiem "Noteikumi par dabasgāzes sadales sistēmas attīstības plānu".

DABASGĀZES SADALES SISTĒMAS RAKSTUROJUMS

Kopš 2017. gada 22. novembra Gaso ir vienīgais dabasgāzes sadales sistēmas operators Latvijā, kas nodrošina dabasgāzes sistēmas uzturēšanu un dabasgāzes uzskaiti, avārijas dienesta darbību, sadales infrastruktūras attīstību un veic jaunu sadales gāzesvadu plānošanu un izbūvi, kā arī jaunu lietotāju piesaisti. Gaso ir sociāli atbildīgs uzņēmums, kas darbojas vienīgi Latvijas teritorijā un kura kolektīvu veido ap 730 kvalificētu darbinieku, tas nodrošina dabasgāzes piegādi 367 tūkstošiem objektu Latvijā. Sadales sistēmas operators uztur 5 483 km sadales gāzesvadu, 160 gāzes regulēšanas punktus (turpmāk – GRP) un 1 148 skapjveida gāzes regulēšanas punktus (turpmāk – SGRP)¹. Lielākā daļa no Gaso īpašumā esošajiem gāzesvadiem atrodas Rīgas iecirkņa apkopes zonā. Sadales sistēmā 19% ir augsta spiediena gāzesvadi, 43% ir vidēja spiediena gāzesvadi un 38% ir zema spiediena gāzesvadi¹.

1. attēls. Dabagāzes sadales sistēmas pārklājums Latvijā.

SADALES SISTĒMAS TEHNISKAIS RAKSTUROJUMS

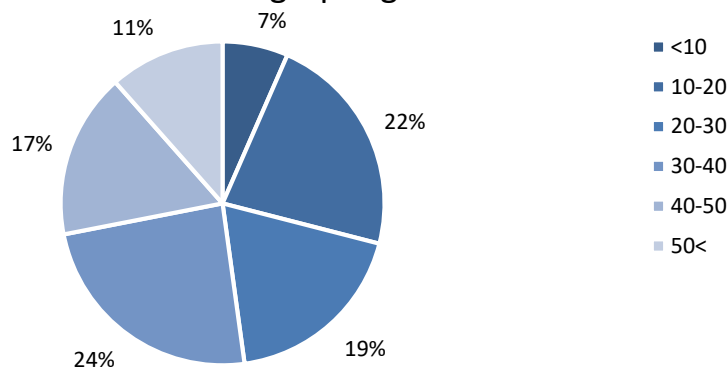
Gasos īpašumā esošajā gāzapgādes sistēmā 40% ir polietilēna gāzesvadi un 60% ir tērauda gāzesvadi.¹

1. tabula. Gaso gāzapgādes sistēmas spiediena klases un materiāli uz 2025. gada 30. aprīli.

Spiediena klase	Materiāls	Gasos īpašumā esošo gāzesvadu garums, km
Augstais spiediens I (≤ 6 bar)	Polietilēns	177
	Tērauds	519
Augstais spiediens II (≤ 12 bar)	Tērauds	166
Augstais spiediens III (≤ 16 bar)	Tērauds	147
Vidējais spiediens ($\leq 0,1$ bar)	Polietilēns	354
	Tērauds	9
Vidējais spiediens (≤ 4 bar)	Polietilēns	1322
	Tērauds	690
Zemais spiediens ($\leq 0,05$ bar)	Polietilēns	339
	Tērauds	1 760
KOPĀ:		5 483

¹ Informācija norādīta uz 2025. gada 30. aprīli

Gāzesvadu vecuma grupas gados

2. attēls. Gaso īpašumā esošo gāzesvadu sadalījums pa vecuma grupām uz 2025. gada 30.aprīli, %.

Gasu gāzesvadu vecuma grupa virs 30 gadiem veido 52% no kopējiem gāzesvadiem.

2. tabula. Gaso īpašumā esošo noslēgierīču skaits un sadalījums pa iecirkņiem uz 2025. gada 30. aprīli.

Sadales sistēmā esošo noslēgierīču* skaits	Gasu īpašumā esošās noslēgierīces, gab.
PAVISAM KOPĀ:	29 189
t.sk.:	
Rīgas iecirkņa apkalpes zonā	17 369
Ogres iecirkņa apkalpes zonā	1 520
Liepājas iecirkņa apkalpes zonā	871
Jūrmalas iecirkņa apkalpes zonā	4 180
Jēkabpils iecirkņa apkalpes zonā	520
Jelgavas iecirkņa apkalpes zonā	1 504
Daugavpils iecirkņa apkalpes zonā	787
Cēsu iecirkņa apkalpes zonā	1 804
Bauskas iecirkņa apkalpes zonā	634

* Aizbīdņi, frēze-aizbīdņi, konusveida krāni, lodveida krāni, sedlu uzmavas ar aizbīdņiem, kas ievietoti dziļās, seklās akās, virszemē, kā arī pazemes bezaku noslēgierīces.

3. tabula. Gaso īpašumā esošo hidroslēgu un kondensāta savācēju skaits un sadalījums pa iecirkņiem uz 2025. gada 30. aprīli.

Sadales sistēmā esošo hidroslēgu un kondensāta savācēju skaits	Gasu īpašumā esošie hidroslēgi, gab.	Gasu īpašumā esošie kondensāta savācēji, gab.
PAVISAM KOPĀ:	5 040	4 908
t.sk.:		
Rīgas iecirkņa apkalpes zonā	3 419	3 358
Ogres iecirkņa apkalpes zonā	100	56
Liepājas iecirkņa apkalpes zonā	172	341
Jūrmalas iecirkņa apkalpes zonā	189	236
Jēkabpils iecirkņa apkalpes zonā	134	38
Jelgavas iecirkņa apkalpes zonā	310	450
Daugavpils iecirkņa apkalpes zonā	405	167
Cēsu iecirkņa apkalpes zonā	233	109
Bauskas iecirkņa apkalpes zonā	78	153

4. tabula. Gaso īpašumā esošo gāzes regulēšanas iekārtu skaits un sadalījums pa iecirkņiem uz 2025. gada 30. aprīli.

Gasu īpašumā esošo gāzes regulēšanas iekārtu skaits	GRP, gab.	(P)SGRP, gab.	MR, MS, gab.
PAVISAM KOPĀ:	160	1 148	10 238
t.sk.:			
Rīgas iecirkņa apkalpes zonā	95	537	5 817
Ogres iecirkņa apkalpes zonā	9	47	872
Liepājas iecirkņa apkalpes zonā	5	96	321
Jūrmalas iecirkņa apkalpes zonā	7	86	1 323
Jēkabpils iecirkņa apkalpes zonā	0	48	103
Jelgavas iecirkņa apkalpes zonā	20	70	502
Daugavpils iecirkņa apkalpes zonā	6	68	211
Cēsu iecirkņa apkalpes zonā	1	129	901
Bauskas iecirkņa apkalpes zonā	17	67	188

5. tabula. Gasu īpašumā esošo elektroaizsardzības iekārtu skaits un sadalījums pa iecirkņiem uz 2025. gada 30. aprīli.

Gasu īpašumā esošo elektroaizsardzības iekārtu skaits	Katodstaciju skaits, gab.	Pastiprinātu drenāžu skaits, gab.	Polarizētu drenāžu skaits, gab.
PAVISAM KOPĀ:	305	52	17
t.sk.:			
Rīgas iecirkņa apkalpes zonā	143	36	12
Ogres iecirkņa apkalpes zonā	13	1	1
Liepājas iecirkņa apkalpes zonā	35	2	0
Jūrmalas iecirkņa apkalpes zonā	10	3	0
Jēkabpils iecirkņa apkalpes zonā	10	0	0
Jelgavas iecirkņa apkalpes zonā	37	0	0
Daugavpils iecirkņa apkalpes zonā	16	10	4
Cēsu iecirkņa apkalpes zonā	19	0	0
Bauskas iecirkņa apkalpes zonā	22	0	0

SADALES INFRASTRUKTŪRAS ATTĪSTĪBAS MĒRĶI UN ATTĪSTĪBAS RĀDĪTĀJI

Gasu stratēģiskie mērķi ir saistīti ar trīs jomām: infrastruktūras nodrošināšanu, klientu attiecību veicināšanu un uzņēmuma darbības attīstību. Noteiktie mērķi ir saskaņā ar Gaso misiju – nodrošināt nepārtrauktu un drošu dabasgāzes sadales sistēmas darbību visā Latvijas teritorijā.

3. attēls. Gaso stratēģiskie mērķi.

DROŠAS INFRASTRUKTŪRAS NODROŠINĀŠANA

Drošība gāzes sadales sistēmā nozīmē gan infrastruktūras fizisko drošību, gan nepieciešamās jaudas nodrošināšanu. Lielu uzmanību Gaso pievērš avārijas dienesta darbam, sadales sistēmas uzturēšanai un sabiedrības informēšanai par drošu dabasgāzes lietošanu. Rūpējoties par sadales sistēmas drošību, nepārtraukti nepieciešams veikt sistēmas uzturēšanas un atjaunošanas darbus. Pateicoties efektīvai sadales sistēmas uzturēšanai, pēdējo gadu laikā, mehāniski bojāto pazemes gāzesvadu skaits ir sarucis un pēdējo gadu laikā Gaso darbības rezultātā nav radusies neviena nopietna avārija sadales sistēmā. Uzņēmuma mērķis arī turpmāk ir **nodrošināt nepārtrauktu un drošu dabasgāzes sadales sistēmas darbību**, plānojot nepieciešamās investīcijas sistēmas uzturēšanai, paplašināšanai, un palielinot sistēmas izturību pret dažādiem ārējās vides faktoriem. Izmantojot uzkrātās zināšanas un progresīvākus tehnoloģiskos risinājumus iespējams automatizēt procesus un laicīgi identificējot, novērst defektus vai sistēmas bojājumus.

DABASGĀZES SISTĒMAS ATTĪSTĪBA

Gasu plāno sistēmas attīstību un jaunu klientu piesaisti, attīstot jaunus apdzīvotu vietu gazifikācijas projektus, popularizējot dabasgāzi kā ērti izmantojamu un nemainīgi augstas kvalitātes produktu ar zemāko videi kaitīgu izmešu saturu, salīdzinot ar visiem citiem fosilā kurināmā veidiem.

Eiropas un Latvijas enerģētikas nozare nākamajos gados piedzīvos būtiskas pārmaiņas, kur tradicionālās dabasgāzes īpatsvars ES valstu energoapgādē turpinās sarukt, bet atjaunīgo jeb "zaļo gāzu" izmantošana palielināsies. Vispazīstamākā no šīm gāzēm ir biometāns, kuru ikvienā valstī, arī Latvijā, var ražot no vietējām izejvielām un izmantot tāpat kā dabasgāzi. Gaso speciālistiem, sadarbojoties ar projektētājiem un tehnoloģisko iekārtu ražotājiem, piedaloties optimāla tehniskā risinājuma izstrādē, Gaso Tehniskajā padomē ir apstiprināti tehniskie risinājumi un prasības biometāna ievadīšanai sadales sistēmā.

Gasu respektē klientu vēlmēs un vajadzības, tādēļ arī turpmāk vēlas uzlabot sniegto pakalpojumu kvalitāti un pieejamību, kā arī nodrošināt klientu vajadzībām atbilstošu servisu, veidojot un uzturot saziņu klientiem ērtākajā vidē. Svarīgi nodrošināt informācijas pieejamību un klientu izglītošanu par dabasgāzes izmantošanas iespējām, piemērotākajiem risinājumiem un priekšrocībām salīdzinājumā ar citiem energoresursu veidiem.

UZŅĒMUMA EFEKTĪVA DARBĪBA

Būtiska loma efektīvas darbības nodrošināšanā ir informācijas tehnoloģiju (turpmāk – IT) sistēmām un dažādiem IT risinājumiem, kas palīdz efektīvi pārvaldīt dažādu procesu norisi, tādēļ arī turpmāk tiek plānots veicināt digitālu risinājumu ieviešanu uzņēmuma darbības un biznesa vajadzību nodrošināšanai. Uzņēmumā regulāri tiek veikti uzlabojumi ar mērķi padarīt pakalpojumu sniegšanu ātrāku un vienkāršāku.

Ņemot vērā gāzapgādes drošības prioritāti, uzņēmums velta lielu uzmanību tehnisko speciālistu kvalifikācijai, izaugsmei un darba drošībai. Gaso rada saviem darbiniekiem mūsdienīgus darba apstākļus un strādā saskaņā ar uzņēmuma ilgtspējīgu personāla politiku, lai nodrošinātu efektīvu darbu un personāla piesaisti.

ATTĪSTĪBAS RĀDĪTĀJI

Gaso attīstības rādītāji raksturo dabasgāzes sadales sistēmas operatora licencē noteikto funkciju izpildes kritiskās vērtības un novērtējuma lielumus, un kritērijus kapitālieguldījumu īstenošanai.

Atbilstoši dabasgāzes sadales sistēmas operatora licences 4. punktam Gaso ir jānodrošina un jāuztur dabasgāzes sadales veikšanai nepieciešamie objekti. Atbilstoši Enerģētikas likuma 9. panta pirmās daļas noteiktajam dabasgāzes sadales sistēmas operatoram ir jānodrošina nepārtraukta un droša dabasgāzes sadales sistēmas darbība. Atbilstoši augstākminētajām funkcijām zemāk norādītajā tabulā ir norādīti Gaso noteiktie attīstības rādītāji.

6. tabula. Gaso izvirzītie mērķi infrastruktūras attīstībai.

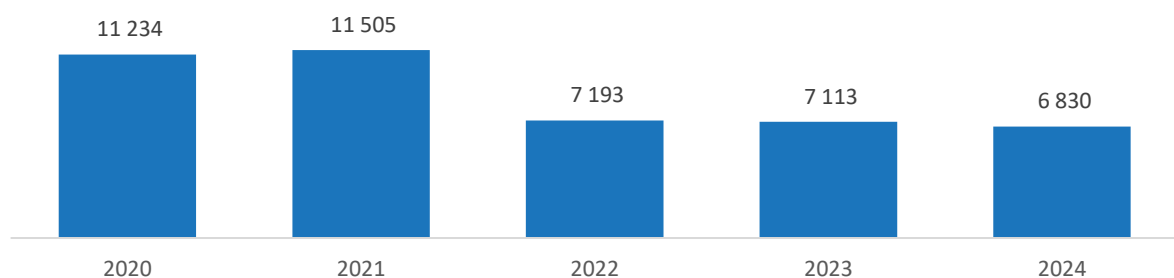
Operatora funkcija	Rādītājs	Ietekmes raksturlielums	Izpildes kritēriji (kritiskās vērtības)		
			Augsts novērtējums	Vidējs novērtējums	Zems novērtējums
Atbilstoši licences 4. punktam, operatoram ir jānodrošina un jāuztur dabasgāzes sadales veikšanai nepieciešamie objekti. Atbilstoši Enerģētikas likuma 9. panta pirmās daļas noteiktajam, operatoram ir jānodrošina nepārtraukta un droša dabasgāzes sadales sistēmas darbība.	Sadales sistēmas uzturēšana darba kārtībā un modernizācija. Tehniski novecojušo (vecāki par 30 gadiem) sadales sistēmas elementu (ievadmezgli, gāzes regulēšanas iekārtas, noslēgierīces) īpatsvars sadales sistēmā.	% no kopējā elementu skaita, kas nav tikuši rekonstruēti ilgāk par 30 gadiem	≤25%	> 25%-75%*	> 75%
	Sadales sistēmas uzturēšana darba kārtībā un modernizācija. Kondensāta savācēju un hidroslēgu rekonstrukcija.	Atlikušo ierīču skaits, gab.	≤3 000 (gab.)	3 001-10 200 (gab.)*	≥10 201 (gab.)
	Tērauda gāzesvadu pretkorozijas aizsardzības nodrošināšana.	% no tērauda gāzesvadiem, kas ir pasargāti ar aktīvu elektroķīmisko aizsardzību (katodstaciju, elektrodrenāžu, galvanisko anodu – protektoru darbības rezultātā)	> 90%*	90%-80%	<80%

Operatora funkcija	Rādītājs	Ietekmes raksturlielums	Izpildes kritēriji (kritiskās vērtības)		
			Augsts novērtējums	Vidējs novērtējums	Zems novērtējums
	Katodaizsardzības (KAS) iekārtu attālināta vadība.	% no kopēja KAS skaita	>90%	90%-50%*	<50%
	(S)GRP dispečera vadība.	% no optimāli aprīkojamo (S)GRP skaita (pēc pašreizējās sadales tīkla analīzes ~ 300 GRP/SGRP)	≥85%	85-50%*	≤50%
Atbilstoši licences 1.punktam, operatoram ir tiesības un pienākumi veikt komercdarbību dabasgāzes sadalē. Atbilstoši licences 7.punktam, operatoram ir pienākums plānveidīgi attīstīt savu darbību un piedalīties koordinētas un efektīvas energoapgādes plānošanā, nodrošināšanā un attīstībā.	Viedā dabasgāzes patēriņa uzskaitē. Viedā mērāparāta uzstādīšana ar attālinātās patēriņa informācijas nolasīšanas funkciju.	Īpatsvars (%) no kopējā sadalītā gāzes apjoma, kas ir uzskaitīta ar viediem gāzes komercuzskaites mērāparātiem	>90%	90%-50%*	<50%
	Zudumu apjoms no kopējā lietotājiem nodotā dabasgāzes apjoma.	%	≤1%*	>1%-1,5%	>1,5%
	Vidējās 5 gadu perioda investīcijas pret RAB vērtību.	%	≥3.5%	<3.5%-2.6%*	<2.6%

	Uz 2025. gada 30. aprīļa esošais rādītājs
*	- rādītājs, kuru plāno sasniegt (vai saglabāt) pēc 10 gadu kapitālieguldījumu programmas īstenošanas

KAPITĀLIEGULDĪJUMI NO 2020.-2024. GADAM

Sadales sistēmas drošība ir Gaso augstākā prioritāte un lai to nodrošinātu, nepieciešams nepārtraukti veikt sistēmas uzturēšanas un atjaunošanas darbus, kā rezultātā dabasgāzes sadales sistēmas infrastruktūras attīstībā un uzturēšanā Gaso katru gadu ieguldīja vidēji no 7 līdz 11 milj. EUR. Gaso 2022. gadā, ņemot vērā būtisku ar dabasgāzes zudumiem saistīto izmaksu pieaugumu, ko veicināja augstā dabasgāzes cena, samazināja plānoto investīciju apjomu, kā rezultātā investīcijas kopš 2022. gada ir samazinājušās līdz aptuveni 7 milj. EUR gadā.

4. attēls. Gaso kapitālieguldījumi dabasgāzes sadales sistēmā no 2020. līdz 2024. gadam, tūkst. EUR.

KAPITĀLIEGULDĪJUMU NEPIECIEŠAMĪBAS IZVĒRTĒJUMS

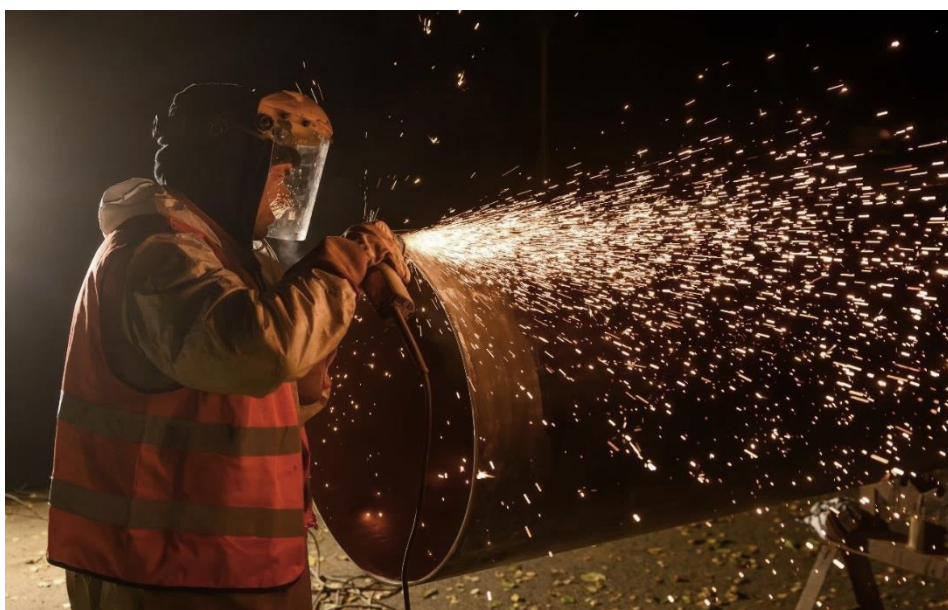
Sadales sistēmas droša un nepārtraukta darbība var tikt nodrošināta realizējot visus ekspluatācijas un tehniskās apkopes pasākumus un prasības, kas ir noteiktas Latvijas Republikas spēkā esošajos normatīvajos aktos. Vienlaikus, ņemot vērā sadales sistēmas vecumu, bīstamo situāciju minimizēšanas pasākumu kopuma neatņemama sastāvdaļa ir rekonstrukcijas darbu nepārtraukta īstenošana. Ekspluatācijā esošo, atsevišķu sistēmas un tīkla ierīču vecums var sasniegt līdz pat 55 gadiem, un, lai nepieļautu avārijas situāciju rašanās iespējamību gāzes sistēmas fiziskā un tehniskā novecojuma dēļ, ir nepārtraukti jāturpina dabasgāzes sadales sistēmas rekonstrukcijas un modernizācijas darbi. Sadales sistēmas operators attīsta un modernizē dabasgāzes sadales sistēmu, ievērojot Gaso tehnisko politiku, gazifikācijas nākotnes plānus un komerciālās intereses, veicinot jaunu klientu piesaisti.

Gasos izstrādā kapitālieguldījumu programmu katram kalendārajam gadam, ņemot vērā gan ekspluatācijas darbu gaitā konstatētos defektus un bojājumus, gan izvērtējot sadales sistēmas attīstības virzienu prognozes, darba optimizācijas iespējas un saimniecisko lietderīgumu. Sadales sistēmas rekonstrukcijas programmas plānošana Gasos iecirkņos notiek ņemot vērā arī attiecīgās pašvaldības plānus ielu seguma rekonstrukcijas darbiem, kas ir saimnieciski pamatota un ilgtspējīga rīcība. Nepieciešamību veikt gāzesvadu remontu vai atjaunošanu, kā arī nepieciešamo rekonstrukcijas darbu apjomu nosaka pamatojoties uz gāzesvada tehniskā stāvokļa novērtējumu, kā arī citiem faktoriem. Izvērtējot kapitālieguldījumu nepieciešamību, plānojot gāzes regulēšanas iekārtu rekonstrukcijas, Gasos izvērtē vairākus aspektus:

- Ekspluatācijas laikā konstatētos bojājumus un trūkumus, kā arī to ietekmi uz regulēšanas iekārtu darbību uz gāzapgādes drošību;
- Iekārtu efektivitāti, to izmantošanas iespējas un atbilstību mūsdienu prasībām;
- Ekspluatācijas izmaksu apjomu;
- Gasos apstiprināto iekārtu lietderīgās lietošanas laikus u.c.

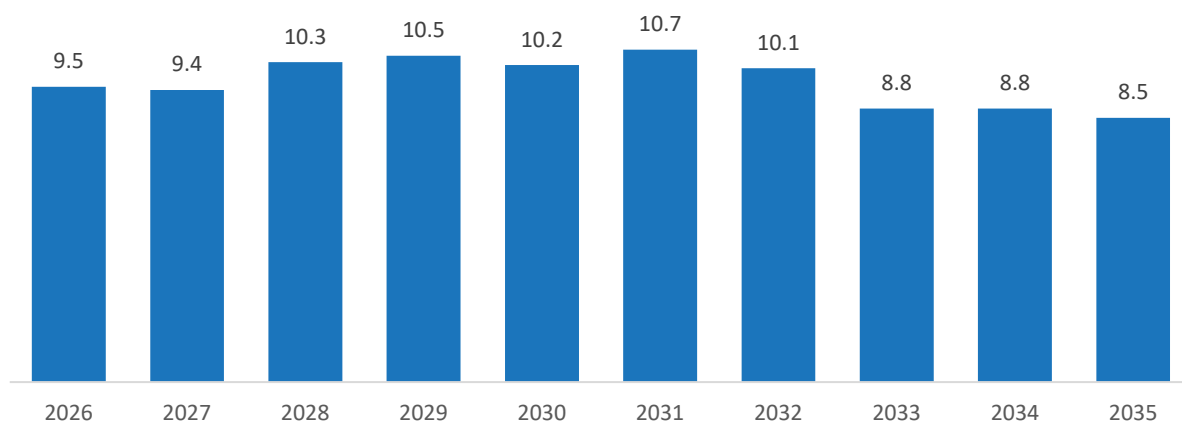
Izvērtējot objektu stāvokli, tiek pieņemts lēmums par nepieciešamo darbu apjomu.

Lēmums par kapitālieguldījumu programmām, kas nepieciešamas sadales sistēmas darbības nodrošināšanai un kuras tiks īstenotas nākamajos divos gados (2026. un 2027. gadā), tiks pieņemts Gasos budžeta apstiprināšanas procesā. Līdz ar to precīzs kapitālieguldījumu apjoms un prioritātes tiks noteiktas pēc budžeta saskaņošanas. Vienlaikus būtiski norādīt, ka vairākas IT infrastruktūras kapitālieguldījumu programmas jau ir uzsāktas iepriekšējos gados, un to īstenošana tiks turpināta nākamajos divos gados saskaņā ar Gasos apstiprinātajā investīciju plānā noteikto.

GASO 10 GADU INVESTĪCIJU PROGRAMMA

Gasos investīciju programmas mērķis ir veicināt dabasgāzes sadales sistēmas ekspluatācijas izmaksu optimizāciju, saglabājot drošu sistēmas darbību, veicināt uzņēmuma efektivitāti, kā arī nodrošināt infrastruktūras attīstību, tajā pašā laikā veicinot dabasgāzes konkurētspēju. Vidēji līdz 2035. gadam Gaso plāno investēt aptuveni 9,68 milj. EUR gadā sadales sistēmas pakalpojumu nodrošināšanai un uzlabošanai. Investīciju programma ietver novecojušo iekārtu un ierīču atjaunošanu vai nomaiņu, tādējādi nodrošinot nepieciešamo sistēmas drošības līmeni. Būtiskas investīcijas plānotas arī informācijas tehnoloģiju attīstībā un kopējā uzņēmuma digitalizācijā, kā arī plānots turpināt attīstīt dabasgāzes sadales sistēmu.

5. attēls. Gaso plānotie kapitālieguldījumi sadales sistēmā no 2026. līdz 2035. gadam, milj. EUR*

*Papildus finansējuma piesaistes gadījumā, plānotie kapitālieguldījumi dabasgāzes sadales sistēmā varētu palielināties, paātrinot viedizācības un tehniski novecojušo infrastruktūras objektu rekonstrukcijas programmas.

KAPITĀLIEGULDĪJUMI SADALES SISTĒMAS DARBĪBAS NODROŠINĀŠANAI

Galvenais plānoto kapitālieguldījumu mērķis ir saglabāt un turpināt nodrošināt drošu sadales sistēmas darbību, atjaunot vai nomainīt novecojušās iekārtas un ierīces, tādējādi nodrošinot nepieciešamo sistēmas drošības līmeni. Vidēji gadā plānots investēt ap 5,43 milj. EUR sadales sistēmas uzturēšanā.

SADALES GĀZESVADU REKONSTRUKCIJAS UN SACILPOJUMU IZBŪVE

Gasu plāno turpināt rekonstruēt sadales sistēmas gāzesvadu posmus, veidot sistēmas sacilpojumus, kā arī turpmākajos 10 gados plāno izbūvēt jaunus sadales gāzesvadus investējot 14,7 milj. EUR.

Gāzesvadu sacilpošanas rezultātā tiek panākta spiediena stabilizācija noslogotajos sistēmas posmos un stabila gāzes piegāde vairākos virzienos. Realizējot sacilpojumus, tiek iegūtas plašākas iespējas variēt ar dabasgāzes plūsmām, nodrošināt nepārtrauktu un stabilu dabasgāzes piegādi esošiem lietotājiem un pieslēguma iespēju potenciāliem lietotājiem. Īstenojot projektus tiek iegūta iespēja izmantot neatkarīgus padeves avotus remontdarbu un atsevišķu gāzesvadu posmu rekonstrukcijas darbu un avāriju gadījumos pārslēdzot plūsmas, kas rezultātā padara šos darbus operatīvāk īstenojamus, samazinot realizācijai nepieciešamo laiku un resursu apjomu - izmaksas materiāliem, gāzes izpūšanai, cilvēkstundām.

Vienlaikus, potenciāliem dabasgāzes lietotājiem tiek nodrošināta iespēja pieslēgties pie jaunizbūvētā sadales gāzesvada.

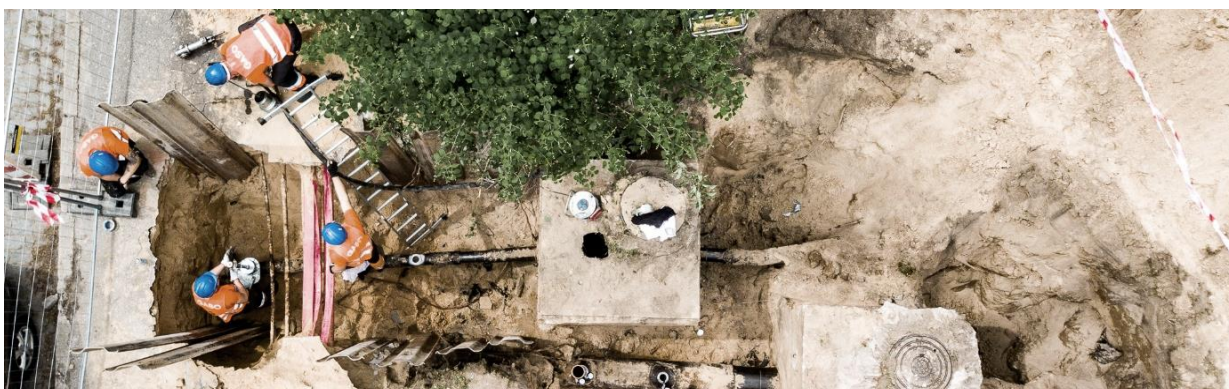
NOSLĒGIERĪČU NOMAIŅA

Noslēgierīces ir vienas no pamatelementiem dabasgāzes apgādes sistēmā, kas nodrošina dabasgāzes piegādes drošību. Noslēgierīces tiek paredzētas vairākās vietās sadales sistēmā - atsevišķu teritoriju un gāzesvadu posmu atvienošanai, pirms gāzes regulēšanas iekārtām, pirms ūdens šķēršļiem, dzelzceļiem, kā arī uz gāzesvadu pievadiem un ievadiem pirms atsevišķām ēkām un starp ēku kompleksiem. Ar noslēgierīces palīdzību tiek pārtraukta dabasgāzes padeve gan gāzes avārijas situācijās, gan ugunsgrēku gadījumos, tāpēc noslēgierīču tehniskā kārtība ir ārkārtīgi svarīga drošā gāzapgādes sistēmas ekspluatācijā.

Turpmāko 10 gadu laikā Gaso plāno investēt 4,2 milj. EUR noslēgierīču rekonstrukcijas darbos un jauno sekcionejošo noslēgierīču uzstādīšanā, rekonstruējot esošās vai papildus uzstādot jaunās noslēgierīces aptuveni 320 objektos. Kapitālieguldījumu programma paredz fiziski un morāli novecojušu noslēgierīču, kuras izvietotas gāzesvadu akās, nomaiņu uz bezaku noslēgierīcēm. Plānoto darbu realizācija ir nepieciešama dabasgāzes apgādes sistēmas drošas un nepārtrauktas ekspluatācijas nodrošināšanai, kā arī investīciju rezultātā tiek samazinātas gāzes tīkla noslēgierīču ekspluatācijas izmaksas, jo pēc veiktajiem rekonstrukcijas darbiem samazinās noslēgierīču apkopes darbu apjoms un periodiskums.

Realizējot sadales tīkla noslēgierīču nomaiņu (aizbīdņu, krānu u.c., kas izvietoti dziļajās un seklajās akās, kā arī virszemē) Gaso plāno aizvietot tehniski, tehnoloģiski un morāli novecojušās un nolietotās iekārtas, kā rezultātā tiks samazinātas ekspluatācijas izmaksas. Jo ekspluatācijas darbu apjoms un periodiskums, kas ir noteikts noslēgierīcēm akās, kas tika būvētas pirms 30 gadiem ir krietni lielāks, nekā mūsdienīgu noslēgierīcēm. Noslēgierīču nomaiņa būtiski samazina noplūžu rašanās iespējamību, kas rezultātā ļauj samazināt papildus izmaksas noplūžu likvidācijas gadījumos (ierīces un gāzesvada operatīvā atrakšana, neplānoti remontdarbi, seguma atjaunošana utt.).

Pēc noslēgierīču tehniskā novērtējuma ir nepieciešamas rekonstruēt 200 noslēgierīces, uzstādot jaunas, modernas (pazemes, bezaku) noslēgierīces, lai paaugstinātu gāzapgādes drošību, kā arī, lai iegūtu plašākas iespējas variēt ar dabasgāzes plūsmām iespējamo avāriju un remontdarbu laikā.

HIDROSLĒGU UN KONDENSĀTA SAVĀCĒJU REKONSTRUKCIJA

Gasu turpina īstenot pirms daudziem gadiem izbūvēto kondensāta savācēju un hidroslēgu rekonstrukcijas programmu, plānojot 10 gadu kapitālieguldījumu programmā apgūt investīcijas 7 milj. EUR apmērā, rekonstruējot 1 674 objektus.

Hidroslēgu un kondensātsavācēju rekonstrukcijas darbu īstenošana ir nepieciešama ņemot vērā ierīču tehnisko un morālo novecojumu un pat potenciālu bīstamību, kas var rasties, turpinot šo ierīču ekspluatāciju. Ekspluatācijā esošie hidroslēgi un kondensātsavācēji ir 30 līdz 60 gadus veci, tie ir izgatavoti darbnīcu apstākļos, neveicot metinājumu šuvju starošanu, un ir izbūvēti blīvi apdzīvotās teritorijās, galvenokārt daudzdzīvokļu ēku pagalmos. Minēto sadales sistēmas elementu rekonstrukcijas gaitā secināts, ka to stāvoklis ilgtermiņā var kļūt par nopietnu bīstamu faktoru gāzapgādes sistēmas drošībai, tādēļ tiek veikta to rekonstrukcija, uzstādot mūsdienīgas bezaku nolēģierīces (ja to izbūves nepieciešamība ir tehniski pamatota) vai tiek veikta ierīču likvidācija gāzesvadu posmu nomaiņas gadījumos. Gasu mērķis ir samazināt ekspluatācijā esošo hidroslēgu un kondensāta savācēju skaitu līdz minimāli iespējamajam.

Jāņem vērā, ka ne visi kondensāta savācēji tehnoloģiski var tikt pārbūvēti, jo pastāv situācijas, kad ierīces nepieciešams saglabāt – tās atrodas sadales sistēmas īpaši zemās vietās (piemēram, ūdenstilpju šķērsojumi) vai tiek izmantotas citu ekspluatācijas darbu laikā (piemēram, odorizācijas pakāpes kontrolei).

DAUDZDZĪVOKĻU DZĪVOJAMO MĀJU UN MAZSTĀVU APBŪVES IEVADU REKONSTRUKCIJA

Vairākus gadus ekspluatācijā esošo ievadu stāvoklis ilgtermiņā var kļūt par nopietnu bīstamu faktoru savas atrašanās vietas dēļ – dzīvojamo māju kāpņu telpās vai pie tām, līdz ar to ievadu un ievadmezglu rekonstrukcijas darbi ir neatņemams pasākums dabasgāzes sadales sistēmas drošas ekspluatācijās nodrošināšanai.

Lai modernizētu esošās gāzapgādes sistēmas un paaugstinātu to drošību, jau vairākus gadus tiek veikta plānveida dabasgāzes ievadu apsekošana un atjaunošana visos Gaso iecirkņos. Plānotais investīciju apjoms turpmākajiem 10 gadiem ir 11 milj. EUR.

Daudzdzīvokļu dzīvojamo māju un savrupmāju ievadmezglu rekonstrukcijas darbu veikšana vienlaikus tiek veikta kā ekspluatācijas izmaksu samazināšanas pasākums, jo analizējot Gaso pamatoto neatliekamo remontu izsaukumu kopējo skaitu Gaso piederības robežās, ievērojama daļa no tiem ir saistīta tieši ar ekspluatācijā esošiem ievadmezgliem. Gaso plāno īstenot minēto darbu izpildi pēc plāna, katru gadu paredzot kapitālieguldījumu optimālo objektu skaitu.

DABASGĀZES SPIEDIENA REGULĒŠANAS IEKĀRTU REKONSTRUKCIJA UN NOMAIŅAS DARBI

Dabaszgāzes sadales sistēmas pamata elementi, no kuriem ir atkarīga ne tikai gāzapgādes nepārtrauktības nodrošināšana un vairāki drošības aspekti, bet arī šobrīd īpaši svarīga funkcija – iespēja regulēt dabaszgāzes plūsmas, mainot to režīmu, parametrus un virzienus ir gāzes regulēšanas iekārtas (GRI) - gāzes regulēšanas punkti (GRP), skapjveida gāzes regulēšanas punkti (SGRP), gāzes regulēšanas mezgli, mājas regulatori, mājas stabilizatori.

Gāzes regulēšanas iekārtu nepārtraukta un stabila darbība nodrošina visas dabaszgāzes apgādes sistēmas darbības drošību un stabilitāti. Gaso tiek plānota fiziski novecojušu iekārtu nomaiņa, kā arī GRP ēku demontāža un jaunu SGRP izbūve, kā rezultātā tiks samazinātas spiediena regulēšanas iekārtu uzturēšanas un ekspluatācijas izmaksas. Izbūvējot mūsdienīgas konteineru tipa GRP ēkas, kas būvētas no energoefektīviem materiāliem tiks samazinātas arī ēku uzturēšanas un ekspluatācijas izmaksas.

Gāzes regulēšanas iekārtu rekonstrukcijām plānotais kapitālieguldījumu apjoms turpmākajiem 10 gadiem plānots 8,7 milj. EUR apmērā.

Esošo GRP un SGRP rekonstrukcijas darbi saistīti arī ar nepieciešamību veikt esošās sadales sistēmas optimizāciju, lai tā atbilstu esošajam dabaszgāzes patēriņam un prognozējamajam patēriņam nākotnē.

Šis aspekts ir aktuāls Gaso reģionālo iecirkņu apkalpes zonās, kur savulaik būvētā sadales sistēma šobrīd neatbilst reģionu dabaszgāzes pieprasījumam. Šajos gadījumos esošās jaudīgās, bet ekspluatācijas izmaksu ziņā neefektīvās iekārtas tiek mainītas uz pieprasījumam atbilstošām vai tiek likvidētas, ja tehniski tas ir iespējams, attiecīgi pazeminot darba spiedienu sadales sistēmā.

PAZEMES DAĻAS GĀZESVADU PRETKOROZIJAS AIZSARDZĪBAS SISTĒMAS UZTURĒŠANA

Gasu īpašumā esošo sadales sistēmas gāzesvadu proporcionālais sadalījums pēc materiāla veida ir 60% tērauda un 40% polietilēna gāzesvadi. Tērauda gāzesvadu sadales sistēmas ekspluatācijas neatņemamā sastāvdaļa ir aktīvā elektroķīmiskā aizsardzība.

Atbilstoši Latvijas Republikā spēkā esošajam regulējumam (LVS 423 , LVS EN 12954 , LVS EN 13509), aktīvā aizsardzība ir nepieciešama aptuveni 3 200 km gāzesvadu, kas sastāda 98% no kopējā Gaso īpašumā esošo tērauda gāzesvadu apjoma. Savukārt, 99% gāzesvadu kilometriem elektroaizsardzība ir nodrošināta.

Gasu plāno pakāpeniski nomainīt mazāk efektīvās, tehniski nolietotās katodaizsardzības stacijas (KAS), kā arī veikt nolietoto KAS iekārtu anodzemējumu rekonstrukciju.

Katodaizsardzības iekārtu lietderīgās lietošanas laiks ir: katodstacijām - 15 gadi, elektrodrenāžām – 10 gadi un protektoriem - 5 gadi. Veicot katodstacijas iekārtu rekonstrukcijas, plānots nomainīt ekspluatācijas laikā izstrādātos anodzemējumus, uzstādot jaunus zemētājus (anoda) no ilgmūžīgiem materiāliem (pilsētas apstākļos, pēc iespējas, pielieto dziļumelektroodus līdz 60 m), kas paaugstina katodaizsardzības iekārtu darbības efektivitāti.

Veicot pastiprināto un polarizēto elektrodrenāžu iekārtu rekonstrukciju, plānots nomainīt kontaktmezglu pieslēguma punktus pie elektrificētā transporta sliedēm vai to fīdera punktiem. Protektoru iekārtu rekonstrukcijas laikā plānots nomainīt ekspluatācijas laikā izstrādātos (turpmākai ekspluatācijai neatbilstošus) galvaniskos anodus kopā ar kabeļu līnijām, kas efektīvi darbojas gruntīs līdz 200 Ω/m. Plānots nomainīt esošās kontaktietaises uz gāzesvadiem, tās aizstājot ar jauniem stacionāriem vara-sulfāta mērelektrodiem.

Atbilstoši plānotajai 10 gadu kapitālieguldījumu programmai, rekonstruējamo objektu kopējais skaits ir 180 objekti, un nomaiņas realizācijai plānots ieguldīt 7,8 milj. EUR.

SADALES SISTĒMAS ATTĪSTĪBA

Lai veicinātu sadales sistēmas attīstību, tiek apzinātas iespējamās jauno pieslēgumu teritorijas, ņemot vērā rūpnieciskā rakstura objektu izvietojumu, apbūves intensitātes blīvumu, un jauno objektu plānoto dabasgāzes patēriņa apjomu. Šobrīd vislielākais sadales gāzesvadu un pieslēgumu blīvums ir Rīgā un tās apkārtnē, tomēr joprojām daļa no Rīgas apkārtnē esošajām apdzīvotajām teritorijām nav gazificētas.

Vidēji gadā sistēmas attīstībā plānots investēt aptuveni 500 tūkst. EUR un investīcijas sadales sistēmas attīstībā tiek veiktas tikai gadījumos, kad tās ir ekonomiski pamatotas. Gaso kā prioritārus īsteno tos kapitālieguldījumu projektus, kuriem ir vislielākā investīciju atdeve, galvenais nosacījums ir ekonomiski pamatota tehniskā risinājuma izvēle jaunas sadales sistēmas attīstībai un pieslēgumu realizācijai. Kapitālieguldījumu projektos noteicošais ir ieguldījumu efektivitāte. Jaunu sadales gāzesvadu būvniecība konkrētā teritorijā ir iespējama, ja ir klientu pieprasījums pieslēgumu izbūvei un ir plānots sasniegt investīciju efektivitāti.

Lielākā daļa jaunu sistēmas lietotāju un attiecīgi arī dabasgāzes patēriņš koncentrējas Rīgā un apdzīvotās vietās, īpaši Rīgas iecirkņa teritorijā - Mārupes, Ādažu, Ķekavas, Ropažu novados.

Iepriekšējo trīs gadu periodā jauno pieslēgumu sadalījums pa iecirkņu apkalpes zonām ir sekojošs:

- Rīgas iecirkņa apkalpes zonā: 62-66%;
- Jūrmalas iecirkņa apkalpes zonā: 7-12%;
- Jelgavas iecirkņa apkalpes zonā: 7-11%;
- Cēsu iecirkņa apkalpes zonā: 4-7%;
- Liepājas, Ogres, Daugavpils, Jēkabpils un Bauskas iecirkņu zonās vidēji 1-5% no kopējā jauno pieslēgumu skaita.

Pamatojoties uz dabasgāzes cenas mainību un atbalstu atjaunojamiem energoresursiem, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, 2024. gadā jauno pieslēgumu skaits samazinājās par 16%, salīdzinājumā ar 2023. gadu, un to kopējā uzstādītā slodze sasniedza 5 700 m³/h. Pieprasītā slodze tehniskajos noteikumos ir būtiski lielāka, kā faktiski uzstādītā.

Turpmākamajam 10 gadu periodam jaunu pieslēgumu proporcionālais sadalījums pa iecirkņiem plānots līdzīgs iepriekš realizētajam pieslēgumu skaitam. Attīstības plāna periodā jauno pieslēgumu kopējās plānotās slodzes (m³/h) gadā plānotas sekojošas- bāzes scenārijā no 5 000 līdz 6 000 m³/h, optimistiskajā scenārijā – no 7 000 līdz 10 000 m³/h, bet krīzes scenārijā – no 2 000 līdz 4 000 m³/h.

Gasu līdz šim ir izsniegusi jau 17 tehniskās prasības pieslēgumiem, kas saistīti ar biometāna ievadišanu un vienu tehnisko prasību pieslēgumam, kas saistīts ar sintētiskā metāna ievadišanu sadales gāzesvadu sistēmā. No tiem 2 pieslēgumi ir izbūvēti un darbojas kopš 2024. gada. Biometāns tiek ievadīts Bauskas un Rīgas starpsavienotajā sadales sistēmas patēriņa zonā. Tā kopējais apjoms 2024. gadā sastādījis 68 GWh, kas ir 0,76% no kopējā dabasgāzes patēriņa Latvijā. Atbilstoši līdz šim izsniegtajiem tehniskajiem noteikumiem, biometāna ražotāju kopējā potenciālā interese mērāma 1,35 TWh gāzes.

Prognozēts, ka 2025. gadā kopējais sadales sistēmā ievadītais biometāna apjoms sasniegs 140 GWh. Atbilstoši šobrīd pieejamajai informācijai, turpmākajā 10 gadu periodā atjaunīgo gāzu īpatsvars sadales gāzesvadu sistēmā var sasniegt 5%-15% robežas.

Paredzams, ka 2025. gadā, 2026. gadā un 2027. gadā darbu uzsāks vēl vismaz 4 pieslēgumi biometāna ievadišanai sadales gāzesvadu sistēmā, kur detalizēta informācija par pieslēgumiem norādīta zemāk esošajā tabulā.

7. tabula. Plānotie biometāna pieslēgumi.

Reģions	Maksimālā slodze, m³/h	Statuss	Plānotais maksimālais biometāna apjoms gadā, MWh	Paredzētais pievienošanas laiks
Bauskas novads	400	Būvdarbi	36 925	2025.gada 3.ceturksnis
Daugavpils	500	Projektēšana, projekta izvērtēšana	36 925	2025.gada 3.-4.ceturksnis
Bauskas novads	1000	Projektēšana	94 950	2026.gads
Jelgava	1200	Projektēšana	77 543	2027.gads

Tāpat Gaso prognozē, ka biometāna pieslēgumu skaits tuvākajos 2 gados var pārsniegt pašreizējo prognozi, ņemot vērā gan Nacionālajā enerģētikas un klimata plānā ietvertos mērķus, gan programmu biometāna ražošanas atbalstam, kuru finanšu institūcija "Altum", pēc Gaso pieejamās informācijas, paredzējusi izsludināt 2025. gada rudenī.

IEGULDĪJUMI INFORMĀCIJAS TEHNOLOĢIJU ATTĪSTĪBĀ

Informācijas tehnoloģiju sistēmām un dažādiem IT risinājumiem ir būtiska loma efektīvas uzņēmuma darbības nodrošināšanā, tādēļ arī turpmāk tiek plānots veicināt digitālu risinājumu ieviešanu uzņēmuma darbības un biznesa vajadzību nodrošināšanai un efektīvai pārvaldībai. IT kapitālieguldījumu pamatā ir investīcijas informācijas sistēmu attīstības projektos un to licencēs, katodaizsardzības un sadales sistēmas SCADA modernizēšanā, kā arī viedizācijā. Digitālo risinājumu ieviešana sadales sistēmā vēsturiski bijusi ar zemāko prioritāti, kā rezultātā joprojām nepieciešamas būtiskas investīcijas jaunu un esošo IT sistēmu attīstībai. Ne vienmēr informācijas apmaiņa starp sistēmām ir automatizēta, nereti cilvēkresursi tiek izmantoti tur, kur iespējama IT automatizācija un komunikācijā ar klientu netiek izmantotas pieejamās tehnoloģiju iespējas. Turpinot uzlabot un automatizējot esošos procesus iespējams ne tikai uzlabot klientu apkalpošanu, bet arī uzlabot kopējo uzņēmuma efektivitāti.

IT investīciju plāns ir sagatavots, izvirzot šādas galvenās prioritātes:

- Dispečeru vadības sistēmas un viedās uzskaites pilnveidošana un modernizācija;
- Klientu apkalpošanas sistēmu attīstība un modernizācija;
- Iekšējo procesu pārvaldības sistēmu attīstība un modernizācija.

VIDEĀS UZSKAITES PILNVEIDOŠANA UN MODERNIZĀCIJA

Dispečeru vadības sistēmas modernizācija, tajā skaitā gāzes sadales tehnoloģisko objektu aprīkošana ar telemetriju iekārtām, ļaus paaugstināt sadales tīkla ekspluatācijas drošību, nodrošinot attālinātu iekārtu darbības parametru iestatīšanu un operatīvu nestandarta situāciju atklāšanu. Viedo skaitītāju ieviešana mājssaimniecību dabasgāzes patēriņa uzskaitē, kontrolei un precīzu norēķinu veikšanai nodrošinās precīzu informāciju par dabasgāzes patēriņu mājssaimniecībām, nestandarta situāciju atklāšanu, informāciju par dabasgāzes zudumiem.

Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2009/73/EK Par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz dabasgāzes iekšējo tirgu noteikto, Eiropas Savienības dalībvalstīm ir jānodrošina viedo mērāparātu sistēmu ieviešana, lai veicinātu patērētāju aktīvu līdzdalību elektrības un gāzes piegādes tirgū. Salīdzinājumā ar elektrību, attiecībā uz dabasgāzi nav noteikts termiņš līdz kuram nepieciešams nodrošināt visus patērētājus ar viedo mērāparātu sistēmām. Ņemot vērā attīstības tendences un to, ka viedo skaitītāju uzstādīšana var būtiski uzlabot energoefektivitāti un arī nodrošināt uzņēmuma efektīvāku darbību, Gaso uzsāka un arī turpmāk plāno esošo skaitītāju nomaiņu pret moderniem dabasgāzes uzskaites skaitītājiem (viediem skaitītājiem).

Ņemot vērā to, ka Direktīvas 2009/73/EK 52. punktā minēts, ka dalībvalstīm nepieciešams viedo mērāparātu sistēmas ieviešanu balstīt uz ekonomisko izvērtējumu, līdz šim Gaso skaitītājus ar telemetriju iespēju nodrošināja tikai atsevišķiem, patēriņa un patēriņa neregularitātes ziņā būtiskiem, tirgus klientiem, kā arī lieliem mājssaimniecību lietotājiem un nelieliem juridisko lietotāju objektiem. Tomēr, attīstoties tehnoloģijām un citiem risinājumiem, viedie skaitītāji kļūst pieejamāki un to uzstādīšana var būt ekonomiski pamatota arī mājssaimniecību lietotājiem, kuri izmanto dabasgāzi apkurei.

Būtiskākie ieguvumi no viedo skaitītāju uzstādīšanas ir šādi:

- **Datu precizitāte.** Ieviešot viedos skaitītājus, būs iespējams uzturēt informācijas precizitāti visā skaitītāja darbības laikā, nodrošināt augstāku datu kvalitāti un iespējams laicīgi novērst iespējamus ar drošību saistītus riskus.
- **Administratīvā sloga samazināšana.** Saņemot ar patēriņu saistīto informāciju attālināti un uzlabojot datu precizitāti, ir iespējams samazināt klientu sūdzību skaitu, kā rezultātā var tikt atvieglota klientu centra darbība, rādījumu apstrāde un citas darbības. Papildus ieviešot viedos skaitītājus, tiktu atrisināta problēma, kas saistīta ar Gaso darbinieku iekļūšanu gazificētajā objektā ar mērķi nolasīt skaitītāju rādījumus (mājssaimniecības lietotājiem, kuri izmanto dabasgāzi apkurei).
- **Uzlabota datu analīzes iespējamība.** Lietotājs varēs precīzāk analizēt savu patēriņu un paradumus,

savukārt sistēmas operators iegūs iespēju uzlabot datu analītiku ikdienā, kā arī efektīvāk apkopot un prognozēt patēriņu ārkārtas situācijās.

- **Negodprātīgu darbību identificēšana.** Viedie skaitītāji atvieglās nelegālu pieslēgumu vai manipulāciju ar skaitītājiem atklāšanu, tādējādi uzlabojot sistēmas drošību un patēriņa uzskaites precizitāti.

Gasu dabasgāzes patēriņa uzskaites mēraparātu rādījumu datus iegūst no dažādiem avotiem, galvenokārt no dabasgāzes sistēmas lietotājiem tieši vai pastarpināti caur dabasgāzes tirgotājiem, kā arī izmantojot telemetriju (dabasgāzes patēriņa uzskaites mēraparātu rādījumu automātisku nolasīšanu) iespējas, ko Gaso šobrīd izmanto rūpniecisko klientu segmentā, kā arī mājāsaimniecībās – apkures nodrošināšanai un karstā ūdens sagatavošanai.

Dabasgāzes patēriņa uzskaites mēraparātu rādījumu ziņošanas atstāšana lietotāju ziņā rada risku neprecīzu datu iesniegšanai, tādējādi radot būtiskus finanšu zaudējumus gan Gaso, gan dabasgāzes tirgotājam. Neprecīzi vai neesoši dati būtiski ierobežo tehnoloģiju iespējas, jo bez precīziem vēsturiskajiem datiem nav iespējams izmantot mākslīgā intelekta tehnoloģiju sniegtās iespējas un veikt kvalitatīvu prognozēšanu vai negodprātīgu dabasgāzes lietošanas gadījumu identificēšanu.

Gaso pēdējo trīs gadu laikā ir veikusi būtisku izpēti darbu viedās uzskaites jomā, gan piesaistot neatkarīgu konsultāciju uzņēmumu KPMG, gan patstāvīgi – pilota projektos sadarbībā ar mobilo sakaru operatoriem pārbaudīta gan datu pārraides tehnoloģija NB-IoT, gan pārbaudītas MDM mākoņpakalpojuma platformu iespējas, gan Gaso datu centrā darbinātas platformas iespējas.

Ņemot vērā iepriekš minēto, lai nodrošinātu Gaso funkciju kvalitatīvu izpildi un mazinātu iepriekš minētos riskus, ir uzsākta G4, G6 membrānas tipa skaitītāju plānveida maiņa uz viedajiem skaitītājiem, tie tiek uzstādīti lietotājiem, kuri dabasgāzi izmanto apkurei un/vai karstā ūdens sagatavošanai.

8. tabula. Plānotais uzstādāmo skaitītāju skaits sadalījumā pa skaitītāju tipiem.

Skaitītāja tips	2026	2027
G4 – maks. slodze 6 m3/st. (gab.)	9 250	5 665
G6 – maks. slodze 10 m3/st. (gab.)	20	20
Investīcijas (kopā), EUR	1 048 000	643 000

KATODAIZSARDZĪBAS IEKĀRTU ATTĀLINĀTĀ VADĪBA

Katodaizsardzības iekārtu (KAS) attālinātā vadība, jeb KAS SCADA, nodrošina sabiedrības darbiniekus ar operatīvu informāciju par KAS darbības parametriem (KAS strāva, KAS spriegums, "caurule-zeme" potenciāla starpība), kā arī ļauj diagnosticēt sistēmas traucējumus un attālināti iestatīt katodaizsardzības staciju darbības parametrus, tādējādi paaugstinot tīklu ekspluatācijas drošību un nodrošinot lielāku sadales tīklā esošo metāla gāzes vadu ekspluatācijas laiku.

Katodaizsardzības SCADA sistēmas attīstībā ir paredzēts, ka ar SCADA tiks aprīkotas pilnīgi visas Gāso katodaizsardzības stacijas. Aprīkojot katodaizsardzības stacijas ar SCADA un saņemot operatīvu informāciju, Gāso tiks nodrošināta iespēja palielināt katodaizsardzības staciju tehnisko apkopju intervālus.

GĀZES REGULĒŠANAS IEKĀRTU DISPEČERVADĪBA

SGRP dispečervadība, jeb Sadales SCADA nodrošinās Gāso darbiniekus ar operatīvu informāciju par sadales sistēmas darbību (spiediens GRP/SGRP ieejā un izejās, tehnoloģiskās telpas piegāzētība, durvju stāvoklis, temperatūra, elektroapgāde, gāzes filtru stāvoklis u.c.) tādējādi paaugstinot gāzes sadales sistēmas ekspluatācijas drošību un nodrošinot savlaicīgu nestandarta un avāriju situāciju atklāšanu. Sadales SCADA būtiski paaugstina dabasgāzes apgādes drošību un ļauj pieņemt daudz operatīvākus lēmumus avārijas situācijās.

IT INFRASTRUKTŪRA

IT periodiska modernizācija ir viens no būtiskajiem faktoriem IT infrastruktūras uzturēšanā, jo jāseko iekārtu tehniskam stāvoklim un jāsabalansē ar biznesa prasībām. Novecojušo iekārtu nomaiņa mazina dīkstāves riskus kritiskajām IT sistēmām. IT infrastruktūras modernizācijas ietvaros, kas notiek cikliski, tiek vērtētas nepieciešamās jaudas un kapacitāte. Plānotie infrastruktūras uzlabojumi ietver sevi jaunu serveru, tīkla komutatoru, datu glabāšanas ierīču, lietojumprogrammas, kas uzlabos darbības veikspēju un funkcionalitāti, iegādi. Plānojot IT infrastruktūras uzlabošanu, tiek ņemta vērā drošības risinājumu ieviešana, ugunsdrošība, datu šifrēšana, piesardzība pret datu zudumu un citi drošības mehānismi, kas aizsargā uzņēmuma datus.

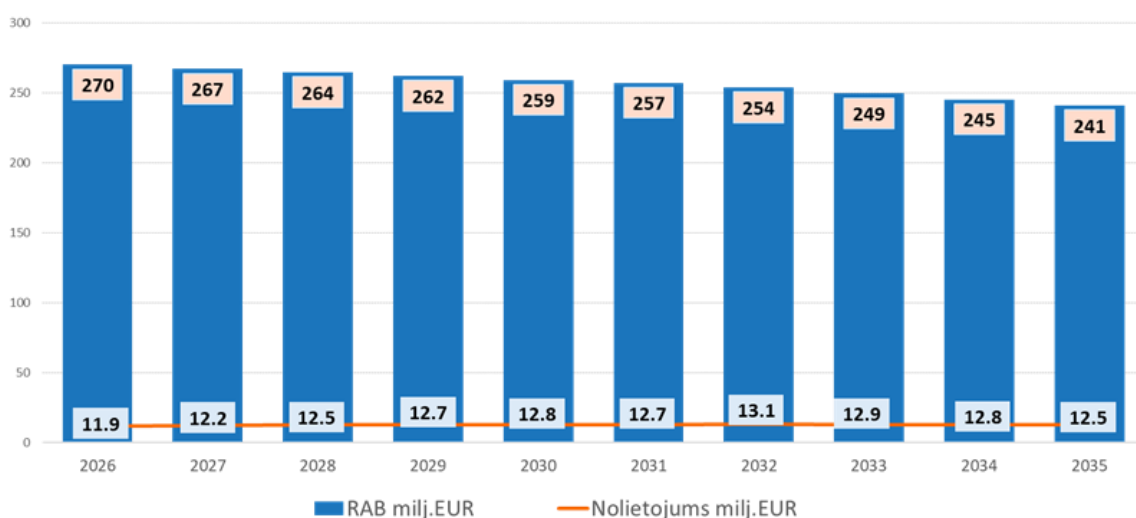
Iekšējo procesu pārvaldības sistēmu attīstība un modernizācijas projektā tiek pārskatīti esošie sabiedrības biznesa procesi, to uzskaites un pārvaldības kārtība un metodes. Rezultātā tiek apzināti apgabali, kuri nedarbojas pietiekoši efektīvi, veido nekvalitatīvus un grūti strukturizējamus datus. Uzlabojot iekšējo procesu pārvaldības sistēmu attīstību un modernizācijas projektā iesaistīto IT sistēmu savstarpējo integritāti, pilnveidojot un paplašinot funkcionalitāti, pilnībā digitalizējot sabiedrības iekšējos biznesa procesus, tiks nodrošināta ievērojama sabiedrības darbinieku darba laika ekonomija, būtiski uzlabota datu kvalitāte, to pieejamība dažādu analīžu veikšanai un uz datiem balstītu lēmumu pieņemšanai, kā arī tiks ievērotas datu drošības un uzglabāšanas prasības.

IETEKME UZ DABASGĀZES SADALES SISTĒMAS TARIFU

Lai nodrošinātu ilgtspējīgu dabasgāzes sadales sistēmas attīstību, sadales sistēmas 10 gadu attīstības plānā ietverti gan finanšu ieguldījumi esošās sadales sistēmas atjaunošanā, gan finanšu ieguldījumi sadales sistēmas attīstībā, izveidojot jaunus sadales sistēmas aktīvus.

Gasu, efektīvi un racionāli izmantojot pieejamos finanšu resursus un projektu finansējuma avotus, dara visu, lai šie projekti ne tikai atstātu pēc iespējas mazāku ietekmi uz sadales sistēmas pakalpojuma tarifiem, bet arī veicinātu resursu efektīvu izmantošanu, tādējādi radot pozitīvu ietekmi uz nākotnes tarifu izmaiņām.

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai 2025. gada 4. aprīlī iesniegtajā jaunajā tarifu projektā nākamajam regulatīvajam periodam regulējamo aktīvu bāze tiek noteikta 275,8 milj. EUR apmērā, prognozēts, ka līdz kārtējam regulatīvajam periodam, regulējamo aktīvu bāze varētu samazināties līdz 266,9 milj. EUR.

6. attēls Prognozētā regulējamo aktīvu bāze un nolietojums no 2026. gada līdz 2035. gadam.

Lai gan Gasu regulējamo aktīvu bāze nākotnē samazinās, pamatlīdzekļu nolietojuma un nemateriālo ieguldījumu vērtības norakstījuma izmaksās prognozēts pieaugums, kas skaidrojams ar plānoto kapitālieguldījumu īpatsvara izmaiņām starp pamatlīdzekļu apakšgrupām. Aizvien lielāks investīciju apjoms tiek novirzīts aktīviem, kuru lietderīgās lietošanas laiks ir būtiski īsāks salīdzinot ar inženiertehniskajiem aktīviem, piemēram, pazemes gāzesvadiem vai tehnoloģiskajām iekārtām, kā rezultātā šīs proporcijas maiņa rada lielāku vidējo nolietojuma intensitāti.

9. tabula. Ietekmes uz dabasgāzes sadales sistēmas tarifu izvērtējums.

	Iesniegtā tarifu projektā, nākamais regulatīvais periods, plānots spēkā ar 01.01.2026.	Regulatīvais periods, no 01.01.2029.	Regulatīvais periods no 01.01.2029. /iesniegtais tarifu projekts
Regulējamo aktīvu bāze (tūkst. EUR)	275 819	266 889	-3.2%
Kapitāla atdeves likme	5.82% ²	5.82%	-
Kapitāla atdeve (tūkst. EUR)	16 053	15 533	-520
Nolietojums (tūkst. EUR)	11 365	12 150	785
Kapitāla izmaksas kopā (tūkst. EUR)	27 418	27 683	265
Trīs gadu (2022,2023,2024) vidējais lietotājiem nodotais dabasgāzes apjoms (<i>izslēdzot atslēgto objektu patēriņu</i>) MWh	8 389	8 389³	
Kapitālieguldījumu ietekme vidēji uz 1MWh:			0.37%

Izvērtējot plānoto kapitālieguldījumu plānā ietverto ieguldījumu ietekmi uz dabasgāzes sadales sistēmas vidējo tarifu, pieņemot, ka pārējās izmaksas paliks nemainīgas, nākamajā regulatīvajā periodā tiek aplēsta ietekme 0.37% vidēji uz 1 MWh.

Aprēķins veikts saskaņā ar 10 gadu attīstības plāna izstrādāšanas laikā spēkā esošo Dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodiku un atbilstoši spēkā esošai Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes 2022. gada 29. augusta apstiprinātajai Kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodikai.

² <https://likumi.lv/ta/id/361712-par-kapitala-atdeves-likmi-dabaszgazes-parvades-sistemas-dabaszgazes-sadales-sistemas-un-dabaszgazes-uzglabanas-pakalpojumu>

³ Pieņēmums, ka nākamajā regulatīvajā periodā saglabāsies nemainīgi dabasgāzes apjomi

PIELIKUMI

1. Kapitālieguldījumi sadales sistēmas operatora mērķa programmās no 2026. gada līdz 2035.gadam.
2. Sadales sistēmas operatora plānotie kapitālieguldījumi projektos no 2026. gada līdz 2035. gadam.
3. Kopējie sadales sistēmas operatora plānotie kapitālieguldījumi teritorijās no 2026. gada līdz 2027. gadam.